

ФІНАНСОВІ АКТИВИ ЯК ОБ'ЄКТ ДОВІРЧОГО УПРАВЛІННЯ

Об'єкт управління є складним та включає в себе: об'єкти першого порядку – юридичні, фактичні та організаційні дії та об'єкти другого порядку майно. Відповідно до статті 1030 ЦК України майном, що передається в управління може бути підприємство як єдиний майновий комплекс, нерухома річ, цінні папери, майнові права та інше майно [1]. Слід зауважити про актуальність дослідження фінансових активів, як об'єкту довірчого управління враховуючи невичерпність даного переліку.

Фінансові активи є специфічними неречовими активами, які являють собою законні вимоги власників цих активів на отримання певного, як правило, грошового доходу в майбутньому. За допомогою фінансових активів здійснюється передавання фінансових ресурсів від тих, хто має їх надлишок, тобто від інвесторів, до тих, хто потребує інвестицій. Тих, хто від свого імені випускає (емітує) фінансові активи і зобов'язується виконувати обов'язки, що випливають з умов їх випуску, називають *емітентами фінансових активів*. Власників фінансових активів називають *інвесторами*. Емітентами та власниками фінансових активів виступають суб'єкти фінансового ринку: держава в особі центральних, місцевих органів влади та управління, юридичні особи і рідше фізичні особи.

Існує дві основні категорії фінансових інструментів, які суттєво відрізняються надійністю щодо отримання доходу — *основні фінансові інструменти та похідні фінансові інструменти*. Основні фінансові інструменти в свою чергу поділяються на інструменти власності (акції) та інструменти позики (облігації, векселі, казначейські зобов'язання тощо). *Інструменти власності* є безстроковими інструментами і засвідчують пайову участь інвестора в статутному фонді емітента (акціонерного товариства), тобто характеризують відносини співвласності між даним інвестором та іншими учасниками акціонерного товариства; дають право їх власнику на отримання доходу у вигляді дивідендів, право на частку майна товариства при його ліквідації. До *інструментів позики* належать як кредитні інструменти, так і боргові цінні папери — облігації, векселі, казначейські зобов'язання, ощадні сертифікати тощо. Зобов'язання за інструментами позики виконуються емітентом у першу чергу, а після цього, якщо є можливість, виконуються зобов'язання за інструментами власності.

Під *похідними інструментами, або деривативами*, розуміють ті фінансові інструменти, механізм випуску та обігу яких пов'язаний з купівлею-продажем певних фінансових чи матеріальних активів. Ціни на похідні фінансові інструменти встановлюються залежно від цін активів, які покладені в їх основу і називаються базовими активами. Базовими активами можуть бути цінні папери, процентні ставки, фондові індекси, товарні ресурси, дорогоцінні метали, іноземна валюта та ін. Похідними фінансовими інструментами є ф'ючерсні, форвардні, опціонні угоди та свопи. Оскільки всі вони пов'язані з виконанням певних дій протягом визначеного періоду або у визначений момент у майбутньому, їх ще називають строковими угодами [2].

Фінансові активи можуть бути об'єктом довірчого управління. Управління цінними паперами здійснюється відповідно до спеціальних правил встановлених чинним законодавством. Дані правила, зводяться до того, що при передачі в управління цінних паперів може бути передбачено об'єднання цінних паперів, переданих різними особами, і що правомочності управителя за розпорядженням цінними паперами повинні бути визначені в договорі. Питання щодо здійснення регулювання діяльності з управління цінними паперами визначається ЦК України та ЗУ “Про цінні папери та фондовий ринок”. Відповідно управляти ними означає здійснювати діяльність по їх продажу, купівлі, зберіганні, веденню рахунків та управління голосуючими акціями, розміщення портфельних інвестицій, об'єднання цінних паперів, що знаходяться у різних осіб для збільшення пакета цінних паперів і досягнення більш значного ефекту від такого управління [3].

Загалом діяльність з управління цінними паперами є одним із видів професійної діяльності з торгівлі цінними паперами. Не вважається такою діяльністю провадження юридичними особами на підставі договорів комісії чи доручення купівля-продаж, обмін цінних паперів через торговця цінними паперами, який має ліцензію на провадження брокерської діяльності, а також на підставі договорів купівлі-продажу або міни укладеними безпосередньо з цією особою [4, с.749].

Особливої уваги заслуговує управління *корпоративними правами*. В.А. Васильєва зазначає, що корпоративне право слід визнати об'єктом цивільних прав, адже корпоративне право як самостійний оборотоздатний об'єкт охоплюється поняттям “майнові права” і тому може виступати предметом різних цивільно-правових договорів. При цьому, корпоративне право є складним об'єктом і складається із низки прав, які прийнято розділяти на майнові, немайнові та організаційні [4, с.23]. При управлінні корпоративними правами варто зазначити, що засновники (учасники) юридичної особи корпоративного типу, реалізують право власності на корпоративні права. При цьому вони вправі здійснювати увесь комплекс правомочностей, що входять до складу права власності, у тому числі і розпоряджатись ними.

Таким чином, питання визначення кола видів майна, що передається в управління залишається актуальним. Проте враховуючи наведений перелік об'єктів цивільних прав відповідно до статті 177 ЦК України, а саме речі, у тому числі гроші та цінні папери, інше майно, майнові права, результати робіт,

послуги, результати інтелектуальної, творчої діяльності, інформація, а також інші матеріальні і нематеріальні блага, з упевненістю можна сказати, що фінансові активи можуть бути об'єктами довірчого управління.

Список використаних джерел

1. Цивільний Кодекс України від 13.02.2020 № 435-IV [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
2. Визначення і види фінансових активів [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://pidruchniki.com/1056112739369/finansii/finansovi_aktivii
3. Закон України "Про цінні папери та фондовий ринок" від 02.04.2020 № 3480-IV [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>
4. Дзера О.В. Науково-практичний коментар Цивільного Кодексу України: у 2 томах: 5-е вид. перероб. і доп./ О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової, В.В. Луця. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – т.2 – 1120с.
5. Васильєва В. А. Корпоративні правочини: питання теорії та практики / В. А. Васильєва // Актуальні проблеми цивільного, сімейного та міжнародного приватного права (Матвєєвські читання), присвяченої пам'яті професорів Г.К. Матвєєва та Ю.Г. Матвєєва (Київ, 10 листопада 2011 року) – Київ: Алерта, 2012. – с. 21–24.

Зінич Любомир Васильович

*к.ю.н., викладач кафедри конституційного,
міжнародного та адміністративного права,
навчально-наукового юридичного інституту
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника*

ОСОБЛИВОСТІ ДОГОВІРНИХ ВІДНОСИН ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У ЦИФРОВІЙ ФОРМІ

У сучасному інформаційному суспільстві з'являються все нові засоби для створення і використання об'єктів інтелектуальної власності у цифровій формі. Як відомо, значного поширення набувають створення цифрових моделей у результаті комп'ютерного моделювання, застосування симуляторів віртуальної реальності, використання технологій штучного інтелекту для створення літературних і музичних творів. У свою чергу технологічний прогрес створює умови для швидкого поширення та розпорядження цими результатами за допомогою цивільно-правових договорів. Водночас законодавство України не виділяє об'єкти інтелектуальної власності у цифровій формі як окремий об'єкт правової охорони, а охорона прав відбувається за правовим режимом інших об'єктів, таких як комп'ютерні програми, бази даних, що ускладнює договірні відносини. З урахуванням цього та у результаті активного розвитку цифрової форми об'єктів інтелектуальної власності постала необхідність дослідження особливостей виникнення, зміни та припинення договірних відносин щодо цих об'єктів.